

www.vulkani.rs
office@vulkani.rs

Copyright @ 2019, Филип Грбић
Copyright @ 2019 за ово издање Вулкан издаваштво

ISBN 978-86-10-02795-2



Ова књига штампана је на природном рециклираном папиру од дрвећа које расте у одрживим шумама. Процес производње у потпуности је у складу са свим важећим прописима Министарства животне средине и просторног планирања Републике Србије.

Ф И Л И П
Г Р Б И Ћ

РУМИНАЦИЈЕ О ПРЕДСТОЈЕЋОЈ КАТАСТРОФИ

VULKAN
IZDAVAŠTVO

Београд, 2019.

*Све ми се чини њонекад да се врџим у њом вихору, и да
ће сваки час њоново налетџети она олуја, да ће ме узџрег
захватџиџи својим крилом, а ја да ћу њоново искочитџи
из реда и осећања мере и њочетџи да се врџим, врџим,
врџим...*

Ф. М. Достојевски, Коцкар

I

Током викенда смо се бесомучно свађали. Понедељак смо провели не разменивши ни реч. У уторак по подне најзад сам отишао у туристичку агенцију да проверим колико би ме коштало евентуално отказивање аранжмана за Крит, који подразумева десет ноћења на бази полупансиона. Према одредбама уговора, морао бих да се опростим од половине уплаћеног износа. Изашао сам из агенције не усудивши се да сторнирам аранжман.

Тек дванаест сати пре полетања јављено нам је тачно време окупљања на аеродрому. На моју опаску да је требало да нам то саопште раније, из агенције су узвратили да је тако нешто неизбежно кад се путује чартером. Ипак, убеђен сам да је реч о обичном јавашлуку и некомпетентности. Сасвим сам сигуран да ћемо летети неком прастаром крнтијом, а чисто сумњам да посаде за летове као што је наш уопште

иду на психофизичке контроле. Познато је да код нас сви колутају очима кад су посреду законске процедуре, а ти чартери се и иначе руше као да су уклету.

Путна грозница тргла ме је из кошмарног сна после само неколико сати спавања. У тренутку нисам могао ни да замислим да ћу заиста ући у ту машину и да ћу провести два сата заробљен на висини од десет хиљада метара висине. Чинило ми се да ћу неизбежно приредити неку срамну паничну сцену у току лета и да ће то Лари дати повод да ми опет каже: „Зар мораш увек све да поквариш?!“

Она је, међутим, спавала као одузета, хрчући у правилном ритму – кад превише попије, увек хрче, пошто се буквално стровали у кревет. Нисам јој ни реч рекао, иако сам знао да ће се од вотке пити за пола сата и да од ње неће бити користи кад дође време за паковање. Није стигла ни јебене ноге да депилира. Нисам јој упутио ни реч прекора, јер нисам желео да будем вечити дркација, који јој не допушта да се опусти чак ни за време одмора, и који, наравно, „увек мора све да поквари“. А реално сам попиздео. Није ствар у томе што је синоћ била неупотребљива и што сам све ствари, и своје и њене, морао сам да спакујем. Она се не трезни већ пет дана, правдајући своје стање „опуштањем на одмору“. Каже да једино тако, узгред речено, може да се туца са мном, јер откад је ја тобоже форсирам да правимо бебу, она се осећа „заробљено и изманипулисано“ и то је лишава сваке сексуалне жеље према мени.

Бацио сам се на бесомучно проверавање пасоша, карата, ваучера, као и на пребројавање новца, само да не бих о овом путовању размишљао као о још једном жалосном покушају спасавања нашег бедног пропалог брака. Све сам проверио десет пута, десет пута сам прочитао поруку из агенције, и да бих био сигуран да нећемо закаснити на лет, десет пута сам упоредио време наведено у поруци с временом лета на сајту аеродрома. Упркос томе, и даље ме је мучила сумња. Да ли је *заисџа* све у реду? Да нисам ипак нешто заборавио или пропустио? Погледао сам на сат: било је 3.13. Наравно! Тринаестица у оба смера, авион ће се неминовно сурвати у море. Питам се само да ли ће се распасти у ваздуху, па ћемо падати раздвојени, свако на свом седишту, заједно с разним предметима и крхотинама, са страшне висине од десет хиљада метара, на којој је, ако се не варам, кисеоник сувише разређен да би се могао удисати, док температура износи отприлике минус шездесет степени Целзијусових. Замишљам како бих у тој ситуацији био смешан са својим идиотским педерским розе јапанкама на ногама, које ми је Лара купила, страхујући да ћу и овог лета, као и сваког претходног, изгледати као уштогљени средовечни немачки туриста. Она би да ја будем мало више кул. Али ја нисам кул, и никад нећу бити кул, а сви ти превише кул људи су најобичније блазиране гњиде и нерадници с мозгом величине паукових муда. Ма нема шансе да обујем те кретенске јапанке! Да ли да одмах попијем ривотрил? Никако, бићу превише поспан.

Заборавићу нешто битно. Да ли да пробудим Лару? Напушиће ме што је дижем овако рано. Одох да запалим цигарету, од које ће ми, као и увек, бити само још горе.

Изашао сам на терасу. Била је свежа јулска ноћ, са реке је допирало тутњање моћних басова. Помислио сам да тамо где тутње басови вероватно има много кул људи. Завртело ми се у глави од првог дима. Дрхтао сам. На западу је, тик изнад хоризонта, злокобно сијао, готово сасвим пун, крвав месец. У том моменту сетио сам се онога што сам мало пре сањао. Ништа смислено из тог сна не би могло да се репродукује, али се добро сећам бизарне ситуације. Долазим на славу код родитеља, а отац и мајка ми, мртви хладни, кажу да су у дворишту наше викендице на своју руку закопали леш мог брата од стрица, који се убио пошто је претходно, за време славског ручка, на опште запрепашћење присутних гостију и чланова породице, из дединог пиштоља испалио себи метак у уста. Родитељи ми то саопштавају као да је реч о томе да су неку прастару комоду однели у подрум, ето, чисто да им не смета у кући. Мој брат од стрица се заиста пре много година убио, али не тако театрално као у мом сну. Био сам дете кад је један озлоглашени таблоид на насловној страни објавио вест о породичној трагедији у Бору. Заправо, знам да се у стварности тај мој рођак није убио из пиштоља, већ да је сишао у подрум и разнео се кашикаром.

Самоубиства, иначе, нису медијски атрактивна, за разлику од убистава, ратова и епидемија, па ипак, узнемирава ме сазнање да сваке године од сопствене руке страда неупоредиво већи број људи него што страда од убистава, ратова и епидемија заједно. У последње време ми је нарочито драго што не знам где је мој отац сакрио дедин пиштољ. Често ме то копка, али мислим да је ипак боље да то никад и не сазнам.

Затим је уследио необјашњив скок карактеристичан за сумануте снове, кад се нагло прелази на следећу сцену: у спаваћој соби већ поменути викендице, Лара се на моје очи креше с двојицом Пољака, двојицом брадатих пустолова. Биће да сам уснио пророчки сан!

Крвав месец само што то није потврдио, заронивши испод хоризонта. У том тренутку дошло ми је да зграбим бицикл с терасе, неприметно се искрадем из стана (понео бих само пасош и паре) и кренем да педалирам ка северозападу, да окрећем педале неуморно, дан и ноћ без предаха (сасвим сигурно не бих имао времена да запалим проклету цигарету!), све док не бих набасао на идилично баденско село, у којем би ме на своје педантно уређено имање примила честита баденска породица, напојила, успокојила и дала ми руку своје прекрасне и бујне малолетне ћерке, простодушне и здраве шварцвалдске горштакиње, која би ми изродила петоро деце. Живели бисмо од завичајне производње органских намирница, далеко од омражених градова, који нису ништа друго до бездушне машине за млевење људског

меса. Мојој Корделији сигурно нимало не би сметало то што нисам кул.

Појео сам се жив: мало је фалило да закаснимо, јер је Лара одлучила да депилира ноге и пичку двадесет минута пре него што је требало да кренемо. Увек иста прича. Она све ради с урођеним болом у курцу, а ја се вечито тресем као прут. Завидим јој, часна реч.

Никад чуо за компанију која је задужена за наш превоз до аеродрома у Хањи. Мора да су у њој запослени некомпетентни аматери. Додуше, *боини* 737 ипак ми улива мало спекта и поверења. Али авион изнутра делује импровизирано и сиротињски. Бројеви наших седишта били су, да тако кажем, неутрални: 9А и 9Б. У ствари, деветка је добар број. Мени је припало место поред прозора. Лара ме је питала хоћу ли да заменимо места. Боље да ми ту ништа не мењамо на своју руку, одговорих јој. Стјуардеса која је путницима демонстрирала обавезна безбедносна упутства невероватно је личила на девојку у коју сам био смртно заљубљен као младић. Господе, колико сам се променио од тада! Некада је све било повод за радост, а сада је све повод за бригу. Авион се одвојио од тла у 6.12. Замало, помислих. Лара је у рукама држала таблет – тек сад је нашла за сходно

да се обавести о природним и културним знаменитостима острва на које путујемо. Деловала је равнодушно, а онда ме је изнебуха упитала:

„Зашто сваке године идемо у Грчку? Зашто не бисмо макар једне године отишли негде другде? На пример, у Египат? Јана се оданде вратила препуна невероватних утисака. Замисли да путујемо кроз Синајску пустињу све до Јерусалима или Петре... Мислим да је Јана, може бити, била чак на оба ова места, не сећам се тачно... А да не причам о Луксору, пирамидама у Гизи, Каиру... Тај оријентални свет ме необјашњиво привлачи. Читав Блиски исток и све земље Магреба су тако загонетне и тајанствене... А ти стално форсираш Грчку. Као да је то једино место на планети!“

Па наравно, ја све увек радим погрешно, помислих. Није важно то што се Крит веома разликује и од острвске, и од континенталне Грчке (звучао сам као продавац аранжмана, само без харизме), као што у овом тренутку нема смисла да те уверавам у то да ни три летовања не би била довољна да се макар *окрзне* то невероватно острво, а боље да не почињем да причам о целој Грчкој, коју ти тако игнорантски сводиш на „једно место“. При томе, свесна си да је за мене велика жртва већ то што путујемо авионом, а не колима. Могу да се сложим да је Блиски исток заиста фасцинантан предео, препун археолошких и културних знаменитости, али тамо већ годинама влада безакоње и постоје велике шансе да на Синајском полуострву паднемо у шаке

разулареним садистима, који би мени одсекли главу пред камерама, а тебе претворили у сексуалну робињу пре него што би те докрајчили јавним каменовањем. И да не заборавам да додам: Јана је ретардирана лујка, која недостатак оријентације у животу надокнађује сулудим подухватима као што је путовање у Египат и Јерусалим за време грађанских немира и израелске офанзиве у Појасу Газе. Не могу да ти опишем до које мере сам био згрожен кад сам на њеном профилу видео ону серију бестидних селфија с пијаним Русима усред зоне ратних дејстава! Је л' то нови вид адреналинског туризма за неустрашиву словенску браћу? Је л' то твоје летовање из снова? У том случају, ако ћемо да идемо тамо, могли бисмо да скокнемо и до Палмире, да проведемо романтичан викенд везани за стубове Диоклецијанових терми... не, у ствари, чекај, ситуација на терену се у међувремену променила: сад би могло да нам се посрећи па да у древном амфитеатру слушамо маистра Гергијева и симфонијски оркестар Маријинског театра из Петербурга. Само да на програму не буде поново Прокофјев. Прокофјев ме ужасно раздражује... Чуди ме како до сада ниси схватила да је Јана самозаљубљена врачарска лезилебовићка, чији се мозак скврчио услед дугогодишњег уношења тетрахидроканабинола, због чега и у позним двадесетим ужива у чарима продуженог пубертета, који свакако не би био могућ да њен отац не убризгава свеже доларе на њен рачун, узгред речено, то су долари које тај предузимљиви човек зарађује

поштеним грађевинским пословима у Иркутску; ето шта њој омогућава да непрестано одлаже улазак у реалан свет, свет одраслих, свет који постоји независно од њених инфантилних фантазија, и најзад, свет у коме неки фрустрирани Арапи могу да те силују, опљачкају и одсеку ти главу упркос томе што си ти политички и еколошки самосвесна особа и што си препуна љубави према културној и верској шароликости света.

„Кад би барем једном могао да чујеш себе“, приметила је Лара, „кад би ти тај твој набрекли его барем једном допустио да видиш како у тим твојим тирадама нема ничег ни претерано паметног, а ни духовитог, као што ти мислиш. Напротив. Раније то нисам примећивала, а и ти то умеш вешто да кријеш, али сада стално у теби видим преплашеног, озлојеђеног, преопрезног човечуљка, који се гуши од зависти према свакоме ко настоји да живи пуним плућима. Сувише си јадан да би био толико горд, Лазаре, и да знаш да ме сад много нервираш.“

Повезала је таблет са слушалицама, зажмурила и више није обраћала пажњу на мене све до краја лета. У утроби сам недвосмислено осетио промену у њеном тону и опхођењу према мени. Да ли је равнодушност већ прерасла у отворени презир? Океј, морам мало да спустим лопту, не можемо овако да проведемо десет дана. Само да не прави сцене у хотелу и на плажи. Мрзим сцене на јавним местима! Али судећи по стању наших односа у последњих неколико

дана, не би се рекло да је Лара расположена да и ове године нас двоје, према устаљеној процедури, одглумимо савршени пар и вратимо се с летовања препланули, уз обавезно качење на друштвеним мрежама стотина импресивних фотографија с незаборавних места, на којима изгледамо срећно и заљубљено. Искрено, тренутно ми тај сценарио не делује претерано изводљиво. Осећам да је губим и ни сам не схватам зашто ме то толико ужасава, јер *она мене* стално повређује. Можда ме толико ужасава управо зато што ме стално повређује. Готово да ми дође да овог часа одвежем сигурносни појас, иако се то још не препоручује, да клекнем пред њом и да је, обливен сузама, молим да ми опрости што сам такав јадник и што никад ништа не уместим да урадим како треба; да ми опрости и пружи ми још једну шансу, да почнемо све из почетка, да опет све буде као некад, пре него што смо се венчали, кад смо обоје били безбрижни и луди. Додуше, она је и тада била за нијансу луђа. Нешто ме кочи да то урадим, као што иначе радим сваки пут (не, није у питању стид пред другим путницима). Тачно знам шта ме жуља. Жаока сумње пробада ми срце већ данима.

У петак, кад јој је коначно почео дуго прижељкивани одмор, Лара је увече изашла с Јаном у град и послала ми кратку поруку: „Овде је смор, нећу дуго, два-три пића и стижем.“ Међутим, тада је пропустила да помене да је Јана повела

двојицу кауч-сурфера из Пољске, који су код ње проводили викенд. Вратила се после шест ујутру и није ми послала чак ни поруку да ће се задржати (бар то дотад никад није остављала). На Јанином профилу се око поноћи појавила фотографија на којој се виде њих четворо (Лара, Јана и два Пољака). Нисам препознао локал у којем су се *њроводили*, чини ми се да је у питању неки од барова на Ади, али нисам сигуран. Било је крцато. Једна ствар је била очигледна: били су увоштени од пива и ракије, а можда и од вутре. У Ларином погледу препознао сам ону њену пијану животињску похоту. Не памтим кад је мене последњи пут тако гледала. И да ли је уопште икада? Разуме се, од тог тренутка нисам спавао, чешљао сам на интернету профиле она два Пољака: авантуристи, полиглоте, пропутовали пола света, слушају неку необичну кул електронску музику, види се да редовно вежбају, и што је најважније – види се да су појебали на стотине риба широм света. Моментално сам издркао замишљајући њих четворо како уживају у неком шумарку на Ади. Затим ми је дошло да урадим нешто што одавно нисам: да се скоцкам и да и ја, што би се рекло, *изађем у ѓрад*. Отишао сам у купатило и погледао се у огледалу. Где ћеш бре ти?! Погледај се на шта личиш! Боље би ти било да згуташ неку таблету и заспиш. Згутао сам, није да нисам, али нисам могао да заспим.

* * *

Већ је увелико било свануло, с реке је допирао сладуњав мирис влаге, ласте су изводиле своје веселе акробације између зграда. Ваздух се полако загревао. Какво дивно летње јутро! Посматрао сам с терасе Лару како се несигурно тетурала према улазу у зграду. Док је покушавала да избунари кључеве из торбе, а затим да одговарајућим кључем убоде браву, завршавао сам другу паклу цигарета и посматрао ране цогере и бициклисте, који су хитали да уграбе свежину и замах летњег јутра, а који ће због свог раноранилаштва и дисциплине бити награђени изванредним расположењем током целог дана. Упоредио сам свој почетак дана и почетак дана тих цогера и бициклиста. Преплавило ме је самосажаљење.

Заправо нисам ни хтео да знам шта се заиста догодило те ноћи. Колико год било страшно оно што сам замислио, све то ипак не може да се мери с патњом коју изазивају *чињенице*, то јест детаљи о времену, месту, особама и степену трансгресије. Кад је најзад ушла у стан и угледала празан кревет, дотетурала се до терасе, где сам пушио палећи цигарете једну за другом. Цело тело јој је пулсирало, баздела је на алкохол, зној и туђе феромоне. Почела је да баљезга нешто о незаборавној ноћи, о томе како се одавно није тако опустила и плесала, како јој је живот последњих месеци био сувише стресан и монотон и како јој је коначно било потребно да мало одврне вентил. Укратко: уобичајена срања. Штуцала је док се неуверљиво правдала, што ми је било нарочито одвратно, а ја нисам могао да скинем поглед с

њених накарминисаних усана, замишљајући како тим накарминисаним усницама дудла набрекле пољске ките. Осим што сам јој упутио поглед препун убилачког презира, нисам проговорио ни реч.

Ни сам не знам зашто, али спаковао сам пешкир, јабуку и флашу воде у ранац, обукао кратке панталоне, обуо сандале, сео на бицикл и одвезао се на Аду (наравно, нисам имао муда за Шварцвалд). Успут сам непрестано зевао од умора и таблета, које су ме смлатиле као да су тек почеле да делују. Мало је фалило да се неколико пута сударим са суперфит рибама на ролерима и мишићавим типовима на бициклима. Како су хот ти млади људи на Ади! Већина риба и типова имају тела као извајана с античким смислом за меру. И сви они делују апсолутно детерминисано. А шта ја тражим на Ади? Место злочина? Прљаве трагове гнусне издаје? Околна природа је, напротив, деловала чедно, спокојно и хармонично. Мирис свеже покошене траве само ме је додатно ошамутио. Ништа није указивало на чињеницу да се обала Савског језера током ноћи претвара у легло разврата. На плажи после банџија готово да није било никога. Везао сам бицикл за стуб и приближио се језеру, чија је изненађујуће бистра вода, глатка и мирна, одражавала сву раскош неба прошараног облацима. Сунце ме је пријатељски грејало и тешило. Ваљда сам зато и дошао овамо, да покушам да се

докопам неког таквог осећаја. Да покушам макар и на сат да заборавим на себе и свој патетични живот. Раширио сам пешкир, легао и – заспао.

Мора бити да сам спавао сатима, јер кад сам се пробудио, плажа је већ била пуна. Сунце ме је баш гадно опалило и кожа ме је болела. Свуда око мене су се измотавали распуштени тинејдери. Каква прелепа деца, штета што нису свесна у каквој срећи уживају! Гледам их како непрестано цокћу, гунђају, колутају очима и жале се на све, не схватајући да потоњи живот, живот у коме ће се обрети држе него што мисле, никад ни издалека неће моћи да поврати свежину, елан и интензитет првих искустава. Једна напредна, бујна и прсата тринаестогодишњакиња гледала ме је заводнички смело у очи. Мала лепотица има петљу, за разлику од њених детињастих другарица. Већ сам видео себе како одлазим на ручак код њених родитеља, којима бих аргументовано образложио зашто треба да подрже нашу везу упркос великој разлици у годинама. Ја ћу њихову ћерку издржавати и побринути се да добије најбоље образовање, а она ће мени рађати децу. То би ме мотивисало да мало агресивније почнем да следим своје циљеве у животу. У тренутку сам се озбиљно растужио, схвативши да никад нећу уживати у телу ниједне тринаестогодишњакиње. Стрпали би ме у затвор, или би ме очеви, стричеви и браћа премлатили на мртво